

Vápno – Vajskolk – Vápno

K nejstarším zdickým podnikatelům patřili vápeníci, kteří byli známí v blízkém okolí i vzdálených krajích. Jejich činnost podrobně popsal pan Vladimír Polívka v Českém lidu, ročník 1928. Z jeho obsáhlé studie jsem si dovolil vybrat to nejpodstatnější.

Původní soustředění vápenných pecí bylo mezi farou a vrchem Samohelkou, kde se říkávalo „Nad vápenicemi“. Důkazem toho byl nález zbytku pecí a vápenného popela při hloubení základů obou budov staré školy. Odtud byli vápeníci pro dusivý dým, který při pálení vápna vzniká, vykázáni. Vzhledem k převaze západních větrů trpělo ovzduší nad Zdicemi a s ním i jeho obyvatelstvo. Proto se pece vystavěly za obcí, pod vrchem Knihovem. Tam se páliło vápno desítky let. Rovněž se páliło vápno v Chodouni, Libomyšli, Stašově, v Málkovech, Louníně a Suchomastech. Všichni však byli po Čechách známí jako vápeníci ze Zdic.

Vybudování pece z pískovcových kvádrů vyžadovalo nemalou stavební zkušenost. Pec měla podobu dutého válce, na obvodu čtyři otvory tzv. capouchy, umístěné do čtyř světových stran. Do spodu pece se naložila sláma, pak suché roští, náruč polínek a vrstva uhlí. Na tento základ se narovnal vrstva vápenec, znovu vrstva uhlí, vápenec a to se opakovalo až do naplnění pece. Takto naplněnou pec zapálil palič v některém otvoru, do kterého právě foukal vítr. Bylo-li bezvětří, svlékl palič kabát a mával jím před capouchem tak dlouho, až se pec dobře rozhořela. Nesměla hořet prudce, aby se vápno nepřepálilo. Hořela-li špatně, odhazovali z povrchu pece vápenný popel, aby pec měla lepší tah. Vypálení vápna trvalo tři dny, po které musel palič ve dne i v noci dohlížet na pec. Dobře řízená dala vápno pěkně běloučné a křehké, v opačném případě bylo tvrdé a zažloutlé.

Vápeníci naložili vápno na fůru, přikryli plachtou a vyjeli. Každý měl svou oblast. Navzájem si nikdy nekonkurovali! To patřilo ke cti vápeníků. Jezdili na Plzeňsko, Příbramsko, Rakovnicko, Žatecko a do okolí Prahy. Mnozí jezdili až do Bavorska. V obcích vyvolávali „Vápno, vápno“, v Německu pak „Vajskolsk“. Odtud vznikla přezdívka vápeníků „Vajskulich“. Vápno nebylo nijak laciné. Malý kus prodával vápeník za čtyřák, větší za šesták a velké i za dvojčik. Zvláště v Německu šel obchod znamenitě. Za fůru vápna utržili 40 až 60 zlatých. A to už byly pěkné peníze. Vápno zákazníci používali na bílení domů, obytných světnic i chlévů. Na zpáteční cestě naložili uhlí ve Vejvanově, Radnicích nebo na Kladně. Převážně však jezdili pro uhlí do Lísku u Berouna, kde se dobývalo uhlí nekvalitní, za to však laciné. Fůra stačila na dvě pece a platili za ni zlatník. Tentýž peníz se platil z každé pece jako daň do obecní pokladny. Pro vápenec jezdili na Koukolovu horu nebo do Koněprus.

K nejznámějším zdickým vápeníkům patřil Roziňák, Tadeáš Hůrka, Dousíček, Skala od hřbitova zvaný Skalník, Kubásek, Vrba a další. Ve Stašově byla rodina Spoustů. Vápenická živnost se dědila z otce na syna.

I když vydělali slušné peníze, nikdo velkého jmění nenahospodařil. Na dlouhých cestách utratili mnoho peněz. Stálému záru, kterému byli vystaveni, čelili studeným pivním mokem, často i mimo pracoviště v hospodách. V rodinách vápeníků byl trvalý nedostatek, ba někdy velká bída.

Většina vápeníků měla nápadně bledé líce, trpěli dušností a kašlem. Příčinou toho byl dusivý, otravný vápenný dým. Žádný se nedožil vysokého věku. Jinak to byli lidé dobrosrdeční, poctiví a spravedliví.

Zánik vápenických živností ve Zdicích i okolí způsobila tovární výroba. Vápenice v Králově Dvoře a Berouně množstvím i cenou vyrobeného vápna zlikvidovaly veškerou domácí výrobu. Přesto, že vápeníci dostali nabídku vápno z Berounských vápenic rozvážet, většina z nich to odmítla. Práví vápeníci se nepropůjčí k tomu, „aby se dřeli na jiné.“ Na svou vápenickou minulost i po letech s láskou vzpomínali a na to co dokázali byli právem hrdí.